

ושבתם וראיתם בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו

אני רוצה לתת לכם תמונה מה ששמעתי מזקני הדור: - הייתי ילד בגיל ישיבה קטנה, היה בשכונת מגורי, בבית וגן, יהודי ת"ח גדול, נסתר. לא הכירו אותו בתור ת"ח, קראו לו **חכם סולימן דוד ששון**. הוא היה מיליארדר אדיר, החזיק את עולם התורה באירופה, אבל לא ידעו שהוא ת"ח. ואני, כיון שאבא שלי דחף אותי בעקבותיהם של זקני הדור שהיו באותה שכונה, גיליתי שהוא לומד בלילות חברותא, לילה אחד הוא למד עם רבי אליהו לופיאן זצ"ל, ולילה אחד למד עם מרן הרב אברמסקי זצ"ל. היו גם שמועות שהוא למד עם האדמו"ר מאמשינוב הזקן, אבל זה אני לא יודע. גם שמעתי שבחו"ל הוא למד בקביעות עם הרב דסלר זצ"ל. אמרתי, אם יש לו חברותות כאלה טובים אז למה לא איתי... אז ביקשתי ממנו, בתמימות, ממש בתמימות, וכיון שהוא היה צדיק גדול וגם עניו גדול, והוא לא ידע להגיד לא, אז הוא אמר 'כן'. כל שבת שהייתי חוזר מהישיבה, פעם או פעמיים בחודש, הייתי יושב איתו שעתים ולומד.

פעם אחת התלוננתי בפניו על הקושי שהיה לנו, ילדים חרדים בירושלים לפני דור. השינאה שהיתה ברחוב החילוני [היום זה לא קיים בכלל, זה לא מענין אותם היום כן דתי או לא דתי, העיקר הפיצה - טובה או לא טובה זה מה שחשוב] לא היתה מציאות שאנחנו נעלה לאוטובוס ולא היה לפחות מישהו אחד שיעשה איזה פרצוף, שיתרחק, שהנהג לא יגיד מילה... פעם אחת היה איזה מקרה, הפגנה, לא זוכר בדיוק מה היה, וסיפרתי לו. אז הוא אמר לי, - "תדע לך שהקב"ה 'מאמן, אותך לקראת עבודת ה' שתהיה לך כשתגיע לגיל בינה. הקב"ה מאמן אותך, כי כשאתה תגיע לגיל בינה המלחמה האמיתית של עובד ה' לא תהיה עם השפעת החברה החילונית אלא עם השפעת החברה הדתית, שומרת המצוות, וכך הוא הסביר:

"זה מה שהגמרא אומרת על הפסוק של 'ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע, בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו'. ושואלת הגמרא היינו צדיק היינו עובד אלוקים, היינו רשע היינו לא עבדו, יש כאן לכאורה כפילות, אז הגמרא אומרת אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחד. [מה באמת הפשט בזה, יש הרבה פירושים על זה, מה זה 'מאה' ומה זה 'מאה ואחד', אבל מעבר לכל הפירושים זה פשוט שהגמרא מביאה רק דוגמא, הרי לא מדובר רק על השונה פירקו, זה נאמר על גברים ועל נשים, על כולם]. - כשיבוא משיח, יהיה בירור בין מי ששומר מצוות למי שלא שומר מצוות. זה הפשט הפשוט 'בין צדיק לרשע'. ויהיה עוד בירור נורא ואיום בתוך הציבור של השומרי מצוות, בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו, הפשט הוא - שיתברר שיש מציאות מזעזעת שיהודי לכאורה שומר כמו שכולם שומרים, מדקדק מהדר מחמיר, הכל הוא עושה, אבל הוא לא עובד ה'. זה יהיה המבחן הגדול ביותר!".

ואז שמעתי לראשונה, וזה היה כמעט נבואה, שתהיה תנועה של בעלי תשובה. ועל הדבר הזה עצמו שמעתי מהגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, הוא אמר לי: "זה דור של בירור, הרבה לא אשמים בזה שהם היו מעבר לגדר, אז הקב"ה מושך אותם כמעט בעל כרחם (לכל אחד מהבעלי תשובה יש הסברים למה הם חזרו בתשובה, יש להם הסברים, אבל למה באמת הם חזרו בתשובה, זה לא הגיוני). אבל, יש הרבה נשמות בפנים שאף פעם לא בחרו להיות בפנים, ואז יש נסיון - יש כאלה שנפלטים. ויותר קשה - אלה שנשארים בפנים, וליבם בל עמם". פירוש, הם 'בזרם החרדי', כך קוראים לזה היום. הם בתוך הזרם, לא כדאי להם, או שהם לא רוצים להילחם, או שלא משתלם להם, או אין להם אומץ לצאת.

אחרי הרבה מאד שנים, כמעט עשרים וחמש שנה, הייתי לפני הגאון הרב יואל קלופט זצ"ל, אב"ד של חיפה, - חוץ מהגאונות המדהימה שלו בנגלה, הוא נחשב בעולם הליטאי 'המומחה' בתורת הנסתר. סיפרתי לו את הדברים, והוא אמר לי, "כנראה שאתה היית צעיר לימים אז, ולכן הרב זצ"ל לא אמר לך את כל האמת. כי האמת היא שעל פי דרך הטבע מאד עלול להיות, קרוב להיות, שהרוב של שומרי מצוות לא יהיו עובדי ה'! [רוב זה לא רק תשעים אחוז, מספיק גם חמשים ואחד אחוז], הקב"ה יוביל את המהלך של הנסיונות של הדור, שמי שלא יהיה עידיני, ולא יהיה

מוטרד, ולא יפריע לו השאלה האם אני עובד ה' או לא עובד ה', בפשטות - הוא יפול בפח הזה! יפול בפח הזה!"

אז אני שאלתי אותו מה אנחנו עושים? מה צריך לעשות? הוא אמר לי דברים הרבה יותר חמורים. הוא אמר, - "אני לא יודע. אנחנו [על זקני הדור], עלינו נאמר 'ותשחק ליום אחרון' [זה היה שנה וחצי לפני פטירתו]. לא בגלל שאנחנו בטוחים בחלקינו בעוה"ב, אלא בגלל שאנחנו כבר לא יודעים מה לעשות בעולם הזה. אני הגעתי לכאן, החזו"א זצ"ל שלח אותי, ציוה אותי לשבת כאן להיות אב בית דין, להיות פוסק להנהיג קהילה. השתדלתי למלא את התפקיד הזה, קשה היה לי, השתדלתי למלא אותו באמונה. היום אני לא יכול, אני לא מבין את הדור הזה."

"גם לנו היה קשה כשהיינו ילדים, כל דור היה לו את הניסיונות שלו, אבל היה ברור איפה היצר הרע ואיפה היצר הטוב. היינו מברכים 'המבדיל' בכוונה אמיתית. הניסיונות שלנו היו - ללכת לחיידר רעבים. אני חמש - שש פעמים התעלפתי מרעב. הילדים היו מפחדים פחד מות מה יקרה למשפחה, מתח, קשה מאד, בפרט בירושלים. אני זוכר - כשהתחלנו ללמוד פרק 'האשה שנתארמלה', שלשה ילדים בכיתה התחילו לבכות, כי אבא שלהם חולה ואז לא ידעו כל מחלה איך זה יגמר. אבל היה ברור איפה הם ואיפה אנחנו."

"עכשיו גדל דור חדש, אני מכיר אנשים - הוא מדקדק, הוא מחמיר, הוא מהדר, ואין לו שום קשר לקב"ה. 'טכנוקרט של השו"ע'. יש לו תקנון, הוא חי לפי התקנון... אבל הלב, איפה הלב?!"

אני אומר את הדברים קצת פחות חריף ממה שהם נאמרו, אני אומר זאת בעדינות, אבל הדברים היו קשים, ממש קשים!

אמדתי לו, 'כבוד הרב, אתם לא יכולים ללכת ולהשאיר אותנו ולהגיד אנחנו לא יודעים. - אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים. אתם חייבים להדריך אותנו! אנחנו לא יכולים להשאר ככה!' [זה לא הרב הראשון שאמר לי שהוא לא יודע, זה השני, רק הראשון אסר עלי להגיד בשמו. הוא היה אפילו מנהיג ציבורי יותר ידוע בעולם של עובדי ה', אבל הוא לא התיר לי להגיד בשמו].

ואז הוא אמר, - "כשאני אומר שאני לא יודע מה להגיד לכם, הפשט הוא שבתור אנשי ציבור אני לא יודע מה להגיד לכם מה לעשות עם הציבור, אני לא יודע מה להגיד לכם... אתה והחברים שלך תצטרכו לעלות על הבמות ולצעוק את הדברים האלה, ויזרקו בכם חיצים ובליסטראות. ואני לא יודע אפילו אם זה יועיל, אני לא יודע אם זה יועיל. זה יועיל רק לאותם שבליבם יודעים שזו האמת - לחזק אותם פשוט. אבל אם תעזור לשנות מישהו - ספק גדול אצלי."

"אבל אתה רוצה לדעת באופן פרטי (בתור יחיד), אני חייב להדריך אותך באופן פרטי. **אתה, תרשום על כתלי ביתך את הפסוק, 'כי כל העמים ילכו איש בשם אלוהיו, ואני וביתי נעבדה את השם'**. אתה תשתייך לציבור, אתה לא יכול בלי, כך גזרה חכמתו יתברך. אתה צריך את מוסדות החינוך, אתה צריך את ההכשרים, אתה צריך את המנין, אתה צריך את הכל, **אבל אתה תהיה בעיגול סגור הרמטי בתוך הזרם**. - לא מתמזג ולא מיטשטש, ולא נהפך ל'דייסה' הזו שנקראת 'ציבור'."

"למעשה, כלל! כל דבר שפשוט וברור לך שאין רצון הקב"ה שתעשה אותו, אבל 'כולם עושים אותו', [אם יש לך ספק - תשאל רב]. אם אין לך ספק, - ברור שאין רצון הקב"ה שתעשה, **אבל 'כולם' עושים, - תזהר מהפח הזה יותר מדברים אחרים בעבודת ה', כי זה הניסיון של הדור. תתרחק מזה כמו מאש! ואל תיבהל ממה שכולם עושים**."

"ואפילו אתה יודע שאותו אחד שלא מקפיד הוא אולי עובד ה', אבל אתה - אל תיפול בפח הזה! - כולם?! היה מעשה עם הנודע ביהודה, - הנודע ביהודה שמע פעם מישהו בבית המדרש קורא לשמש בכינוי (בצורה לא מכובדת), מספרים שהוא ממש הזדעזע. הוא החויר ורעד, עד שהוא הצליח לדבר - 'אתה עובר איסור דאורייתא! איך אתה עושה את זה?!' אז אותו יהודי בשביל להתנצל הוא אמר 'כולם קוראים לו כך', **אמר לו הנודע ביהודה - 'יש מקום בגהינום לכולם! כולם עושים - וכי צפוף שם, מה זה כולם?!'** (עד כאן המעשה עם הנודע ביהודה, ואז הרב זצ"ל סיים) - אנחנו נמצאים בדור שהניסיון הגדול ביותר זה 'כולם!', ע"כ.